

Література

1. Сталий розвиток фінансового сектору. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/esg> (дата звернення: 15.04.2026).
2. Дерій Ж., Коваленко Є. Імплементация критеріїв ESG у стратегіях цифрової трансформації банків України в умовах євроінтеграції. Науковий вісник Полісся. 2025. № 2 (31). С. 445–457.

УДК 336.7:330.837

Бублик Є.О., д.е.н., с.н.с.,
ДУ «Інститут економіки та
прогнозування НАН України»,
м. Київ, Україна

МЕХАНІЗМИ ПРАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОНОВЛЕННЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ НА ЕТАПІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Сучасні умови воєнно-повоєнного розвитку України обумовлюють необхідність перегляду підходів до формування грошово-кредитної політики. Традиційна модель, заснована на інфляційному таргетуванні та принципі ринкової нейтральності, демонструє обмежену ефективність в умовах глибоких структурних дисбалансів. Зокрема, спостерігається ситуація, коли банківська система характеризується високим рівнем ліквідності, проте значна її частина акумулюється у короткострокових безризикових інструментах, що обмежує інвестиційне забезпечення реального сектору економіки. Це зумовлює необхідність переходу до моделі грошово-кредитної політики, орієнтованої на забезпечення справедливого економічного зростання, в межах якої капітал розглядається як ресурс суспільного розвитку, а не виключно як джерело прибутку. Такий підхід передбачає інтеграцію суспільного інтересу у фінансове посередництво та формування нових механізмів монетарного регулювання.

Теоретичною основою такого підходу є сучасні концепції місіє-орієнтованої економіки та підприємницької держави, яка, зокрема, націлена на виконання активної ролі державою в частині формування ринків і спрямуванні інвестиційних потоків [1]. Водночас, набуває широкого визнання необхідність врахування балансу між соціальними потребами та природними ресурсними

обмеженнями [2]. Все це призводить до ідеї щодо необхідності врахування справедливого зростання, зокрема, зменшення нерівності та підвищення ефективності розподілу ресурсів при трансформації фінансової системи [3].

У практичному вимірі формування оновленої грошово-кредитної політики потребує реалізації комплексу взаємопов'язаних механізмів.

По-перше, доцільним є впровадження механізму якісного таргетування ліквідності. Йдеться про диференційований доступ банків до ресурсів рефінансування залежно від структури їх кредитного портфеля. Банки, що забезпечують фінансування стратегічних галузей економіки, мають отримувати доступ до ресурсів на пільгових умовах. Це сприятиме трансформації короткострокової ліквідності у довгострокові інвестиції.

По-друге, важливим інструментом є диференційоване резервування. Зниження нормативів обов'язкових резервів для ресурсів, спрямованих у проекти з високою соціальною значущістю, створює стимули для фінансування реального сектору, тоді як підвищення вимог для спекулятивних операцій обмежує неефективне використання капіталу.

По-третє, ключовим елементом нової моделі є впровадження системи соціального рейтингу капіталу. Такий підхід передбачає оцінку діяльності економічних суб'єктів не лише за фінансовими показниками, а й за їх внеском у суспільний розвиток. Рейтинг може враховувати рівень локалізації виробництва, створення робочих місць, участь у відбудові інфраструктури та впровадження інновацій. На основі цього показника визначається доступ до фінансових ресурсів та їх вартість.

По-четверте, інституційною основою реалізації зазначених підходів має стати створення спеціалізованої установи розвитку – Банку відновлення. Така інституція виконуватиме функції координації фінансових потоків, оцінки проєктів та розподілу ризиків. Зокрема, вона може надавати гарантії першої втрати для інвесторів у стратегічних проєктах, що дозволить залучити приватний капітал до фінансування відновлення економіки.

На даному етапі, в Україні доцільно розглянути можливість формування такої установи на базі Національної установи розвитку (НУР), яка офіційно розпочала свою роботу з 1 січня 2026 року на базі Фонду розвитку підприємництва. Її діяльність зосереджена на забезпеченні доступу мікро-, малого та середнього бізнесу до пільгового фінансування через мережу банків-партнерів. Таким чином, НУР покликана стати платформою для солідарного розподілу ризиків між державою, приватним бізнесом та міжнародними донорами. Крім цього, у довгостроковій перспективі установа може перейти до виконання функції з переозподілу ліквідності, перетворюючи короткострокові

кошти банківської системи у довгострокові інвестиції через механізми сек'юритизації та надання державних гарантій першої втрати для стратегічних проєктів. Діяльність такої установи збільшує потенціал для залучення значних коштів від міжнародних партнерів, зокрема від німецького банку розвитку KfW та Світового банку.

По-п'яте, необхідним є формування подвійного контуру монетарної трансмісії. Поряд із традиційним регулюванням грошової маси та інфляції, центральний банк має здійснювати селективне стимулювання тих секторів економіки, які забезпечують мультиплікативний ефект для економічного зростання. Важливим елементом розширення мандата регулятора є тимчасове включення показника рівня капітальних інвестицій у пріоритетні галузі до його цільових орієнтирів поряд з інфляцією. Такий захід дозволить не лише обмежувати попит, але й стимулювати розширення пропозиції, що є важливим фактором макроекономічної стабільності.

Окрему увагу слід приділити взаємодії монетарної та фіскальної політики. У цьому контексті доцільним є використання концепції справедливого прибутку, який визначається як частина фінансового результату, що відповідає критеріям соціальної корисності. Це створює підґрунтя для впровадження стимулюючої моделі оподаткування, за якої податкове навантаження зменшується для суб'єктів, що спрямовують ресурси у розвиток економіки. Такий підхід трансформує податкову систему з інструменту вилучення ресурсів у механізм стимулювання інвестиційної активності.

Міжнародний досвід підтверджує ефективність подібних підходів. Зокрема, країни Східної Азії застосовували моделі селективного кредитування через банки розвитку, що забезпечило їх швидке економічне зростання. У країнах Європейського Союзу впроваджуються механізми оцінки проєктів на основі ESG-критеріїв, що фактично є формою соціального рейтингу капіталу [4]. Дослідження міжнародних організацій також свідчать про обмеженість традиційної монетарної політики та необхідність її доповнення структурними інструментами [5].

Таким чином, формування оновленої грошово-кредитної політики в Україні має ґрунтуватися на інтеграції принципів соціальної справедливості у фінансове посередництво. Реалізація запропонованих механізмів дозволить забезпечити ефективне використання фінансових ресурсів, підвищити інвестиційну активність та створити умови для сталого економічного розвитку. А створення механізмів, де прибуток має соціальну вагу, дозволить сформувати нову верству відповідального національного бізнесу. У довгостроковій перспективі це сприятиме формуванню нової моделі економіки, в якій прибуток

поєднується з відповідальністю перед суспільством.

Література

1. Mazzucato M. *The Entrepreneurial State*. London : Anthem Press, 2013. 266 p.
2. Raworth K. *Doughnut Economics: Seven Ways to Think Like a 21st-Century Economist*. London : Random House, 2017. 384 p.
3. Stiglitz J. *The Price of Inequality*. New York : W.W. Norton & Company, 2012. 448 p.
4. European Investment Bank. *Sustainability Report 2024*. Luxembourg : European Investment Bank, 2024. 180 p.
5. Organisation for Economic Co-operation and Development. *OECD Economic Outlook 2023–2025*. Paris : OECD Publishing, 2023–2025.

УДК 336.63

Дробязко А. О., к.е.н.,
Любіч О. О., д.е.н., професор,
ДННУ «Академія фінансового управління»
м. Київ, Україна

ЗРОСТАННЯ ВИМОГ ДО КОМПЛАЄНСУ У МІЖНАРОДНІЙ ФІНАНСОВІЙ ІНДУСТРІЇ: НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Магістральним напрямком підвищення ефективності контролю грошових потоків у міжнародних розрахунках є дотримання нормативних вимог і контролю санкцій, які забезпечуються системою комплаєнс. Контроль за накладеними санкціями у міжнародній практиці насамперед покладені на фінансові установи, оскільки моніторинг фінансових транзакцій залишається найефективнішим та найбезпосереднішим способом перевірки їх виконання.

У європейській банківській спільноті санкція США, накладена у 2014 році на BNP Paribas за порушення вимог комплаєнс, спричинила сейсмічний шок. У відповідь міжнародні правила контролю фінансових потоків були значно посилені задля посилення дотримання нормативних вимог та запобігання майбутнім порушенням. Останніми роками кількість нормативних вимог до фінансових установ мають вибуховий характер з боку регуляторів за якими фінансовим установам важко встигати. В цих умовах фінансові установи вимушені суттєво змінити процедури і правила прийняття бізнесових рішень. Тому, фінансові установи були вимушені переглянути свої організаційні структури та внутрішні процедури прийняття рішень.